

мяване и гибелта на войводата. А фолклорното знание за четата на Стоил войвода в района на селата Раково и Нейково се възпроизвежда изцяло чрез образа на местния участник в нея Дели Рад (Ради Тодоров Мухтаров) от с. Нейково. И за отбелязване, повече в предания. (№ 120- 125) Трябва да се подчертае също, че когато става дума за хайдутин в тези села, хората най- напред се сещат и разказват за него и след това за други хайдутини, действали в района. Дели Рад е местният герой, олицетворяващ героичното в представите на местното население, което нескрито се гордее с него. В преданията е съхранено и още едно специфично отношение с определено оценъчен характер, формирано в дистанцията на времето от събитието- "Той бил бунтовник, а не хайдутин". Позиция, която говори за прецизен поглед, осмисляне и оценка на делата на всяка личност и мястото ѝ в местната фолклорна история. Във всички случаи Дели Рад е една от личностите, чрез които се гради и възпроизвежда местната фолклорна хайдушка история, макар че в исторически план той принадлежи изцяло към времето на бунтовниците. Във фолклорните представи то е обозначено така: "За Стоил войвода е онзи деншна работа, а Вълчан войвода, Поп Мартини другите са по- стари хайдутини." Запазено е знанието за движението на четата от Сливен през Кушбунар, Нейково, Жеравна "да сбира хора за въстанието", за комитета в Нейково и готовността да убият двама- трима турци, за да си намажат ножовете с кръв- вероятен стар хайдушки обичай, съотнасящ се с наследените принципи на утвърждаване на хайдушката дружина като етническо воинство./65/ От тук нататък всичко що се отнася до четата на Стоил войвода в тези села се реализира чрез знанието и образа на Дели Рад, обезпечен с впечатляващи подробности. Организиращо ядро във всички предания е неговата гибел на Делирадева поляна, на която зад "бука с три братя" скрит убива 10- 12 турци, след което загива. Най- важният момент е "С отрязана глава бягал да ги гони пак", или най- разпространеното в преданията- прави седем крачки без глава.

Ясен е контекстът в тези предания, разказващи за "чудото" със смъртта на местния герой- митологизация на образа му чрез представи, въплътени в широко разпространен мотив в различни варианти в българските предания. Ще припомним преданията за цар Костадин, за цар Иван Шишман и др./66/

Преминаването на границата между обикновеното и необикновеното е етап в митологизацията на образа на местния герой Дели Ради. Изтъкването на качествата му- умен, силен, находчив, "напразно куршум не фърлял", на пазител на кervани (разбирано като пазител на етнически своето- не като наемник), ухапван от змия, но останал жив, самото му прозвище Дели (луд), го извеждат от кръга на обикновените хора, мотивират героичното в него и градят необикно-